

geschreven verhaal. De waarde van deze historische jeugdroman is bovendien gelegen in het feit dat de lezer haast ongemerkt veel kennis opdoet over het leven van een groot kunstenaar en over Florence in de tweede helft van de vijftiende eeuw. Bedoeld voor kinderen vanaf tien jaar. Maar ook echt een heel mooi boek voor leerlingen in de onderbouw.

Rob van Veen

HET POLYGOONJOURNAAL

De onvergetelijke jaren 50, 60 en 70 (Bruna: Utrecht z.j.) In drie DVD-boxen met elk twee DVD's, prijs per DVD-box prijs € 19,90.

De naoorlogse generatie bioscoopbezoekers heeft aan de tune en de stem van Philip Bloemendaal meer dan genoeg om het Polygoonjournaal te herkennen. Het zijn de geluiden die onlosmakelijk verbonden zijn met het nieuws zoals dat door het meest niet-verzuilde medium uit die tijd gebracht werd. Neutraal en nationaal zal men het toen wel gevonden hebben; nu vind je het vooral braaf. Veel koningshuis en Deltawerken, vaak in combinatie. Maar Juliana en de prinsessen wilden ook wel eens een schip te water laten of een autoweg openen. Wij weten dat achter al die vertoonde beelden nog een hele andere wereld schuilging, zeg maar die van Evita Perron en Greet Hofmans. Maar die kreeg de bioscoopbezoeker niet te zien.

Uit al de Polygoonjournaals van na de oorlog is voor de jaren vijftig, zestig en zeventig een selectie gemaakt van hoogtepunten uit het nieuws en speciale momenten op het gebied van muziek, cultuur en het dagelijkse leven. Verder zijn alle jaaroverzichten opgenomen. Het aardige van al die journaalfragmenten en jaaroverzichten is dat ze niet zomaar beelden laten zien van Nederland uit de Wederopbouwtijd, maar vooral hoe het Nederland boven de zuilen zich zelf wilde zien: bedaard, gematigd, redelijk en in alle regionale en religieuze verscheidenheid – die wel beleiden maar nooit zichtbaar gemaakt werd – steeds één. Het is het Nederland dat we ook uit de films van Bert Haanstra kennen. En het zijn dezelfde onschuldige grappen die voor al geen enkele partij of groep mogen en willen kwetsen.

Wat vrijwel geheel ontbreekt is het buitenland, tenzij Bernhard, alleen of in gezelschap van zijn vrouw, naar den vreemde ging om onze export te bevorderen, want daar maakte het Polygoonjournaal weer wel beelden van. Het is Nederland onder een grote stolp; het lijkt wel of we allemaal in Madurodam leefden: knus en opgeruimd. En zelfs de Damslapers uit de vroege jaren zeventig moesten even aan de kant als de Dam werd schoongemaakt. Maar we zien niet de mariniers dat karweitje klaren, wel de gemeentereiniging. Opgeruimd staat netjes, maar het moet gezellig blijven, dus mochten er geen klappen vallen.

Het is dus geen wonder dat er in de ontzuilde samenleving geen plaats meer was voor het Polygoonjournaal. De boze buitenwereld had Nederland opgeslokt, dus moest het verdwijnen. Voor het harde nieuws was er de tv, voor de Elvis Presley-verkiezingen en het Brigit Bardotconcours was er geen plaats meer.

De onvergetelijke jaren is een prachtig tijdsdocument van het na-oorlogse Nederland. Het geeft een mooi beeld van wat de Nederlanders toen leek te binden, hoe de Nederlanders zichzelf zagen en hoe men gezien wilde worden.

Hans Pols

GESCHIEDENIS VOOR AUTO EN TREIN

Herman Beliën, *Vaderlandse geschiedenis. Hoorcollege over het ontstaan van Nederland*, 4 CD's;
Maarten van Rossem, *Amerika. Een hoorcollege moderne geschiedenis van de VS*, 3 CD's;
Bernard Woelderink, *Het Koninklijk Huis. Een hoorcollege over de geschiedenis van het Huis van Oranje-Nassau*, 2 CD's.
(Home Academy Publishers: Den Haag 2004), resp. € 34,95, € 34,95 en € 19,95.

Luisteren is uit, doen is in. Aanhangers van het nieuwe leren propageren actief leren. Stil zitten is taboe. Maar dat is kretologie. Alsof er ook zo iets als passief leren bestaat. Denken is een activiteit, dus leren ook. Actief en passief, leerling-gericht en docent-gericht, het zijn van die schijn tegenstellingen die bedacht zijn door mensen die zelf niet (meer) voor de klas staan, of er niks van bakken. Echt leren vraagt inspanning van leerling en docent en zo is het altijd geweest. Maar de mens – en dus ook docent en leerling – is ook een economisch wezen; hij maakt meestal een afweging tussen inspanning en rendement. En daarnaast wil hij ook vermaakt worden; het moet vooral leuk en een beetje spannend zijn. Lessen met een goede inhoud, maar saai gebracht door een eindeloos monotoon voortpratende docent, worden dan als nutteloos ervaren, terwijl een project met veel geklets en heen-en-weer geloop bijzonder zinvol lijkt te zijn. Of andersom natuurlijk.

Maar leuk en saai zijn uiteraard relatieve begrippen; wanneer iemand echt geïnteresseerd is, kan hij veel eentonig geprevel verdragen.

Dat laatste zal bij *Home Academy* niet de doorslag hebben gegeven om verschillende hoorcolleges op CD uit te brengen, het eerste ongetwijfeld wel. Want er is een markt voor serieuze onderwerpen en ons jachtig bestaan zit vol met, wat ik dan maar noem, 'gebonden tijd'; tijd die je min of meer gedwongen door moet brengen in een plaats of een ruimte, zonder dat je er kunt werken of ontspannen. Het is de tijd die we doorbrengen in wachtkamers, treinen en bussen en vooral in de auto. En die kan nuttig gemaakt worden door het beluisteren van de hoorcolleges – en nu ook klassieke toneelstukken – van *Home Academy*.

Er lijkt iets paradoxaals te zitten in deze ontwikkeling: beleidsmakers in het onderwijs zweren doceerlessen af, de commercie ziet er brood in. Twee ingrediënten maken de uitgaven van *Home Academy* echter aantrekkelijk: (historische) onderwerpen die een breed publiek aanspreken én sprekers van naam.

Als eerste kwam het college Europese cultuurgeschiedenis in de twintigste eeuw van Herman von der Dunk (eer-

der dit jaar besproken) op de markt, nu zijn er ook hoorcolleges van Maarten van Rossem, over de moderne geschiedenis van de Verenigde Staten, van Bernard Woelderink, over het Koninklijk Huis, en van Herman Belien, over het ontstaan van het moderne Nederland. Stuk voor stuk gerenommeerde sprekers die een geïnteresseerd publiek wat te vertellen hebben.

Maar wat leer je nu van al dat leuke geluister? Zonder aantekeningen is het toch vaak moeilijk in een keer het betoog samen te vatten. Saillante details en anekdotes komen wel spontaan boven. Maar bij opnieuw afspelen komt de verrassing: je blijkt veel meer te kunnen herinneren dan je aanvankelijk dacht. De opgeslagen kennis moest alleen geactiveerd worden. Kennis slijbt dus blijkbaar aan; alleen merkt je dat niet meteen. De hoorcolleges vragen er dus om beluisterd, beluisterd en beluisterd te worden. Warm aanbevolen!

Hans Pols

ACTUEEL

Joseph Wilson, *In dienst van de waarheid. Achter de schermen van Amerika's buitenlandpolitiek* (Arbeiderspers: Amsterdam/Antwerpen 2004), 432 blz., prijs € 24,95.

Onderop mijn stapeltje te lezen boeken lag al maandenlang de autobiografie van Joseph Wilson, *In dienst van de waarheid*. De Plamegate- of Libbygate-affaire maakt het boek plotsklaps brandend actueel. Oud-ambassadeur Wilson diende als diplomaat onder Bush sr. en Clinton. In februari 2002 maakte Wilson op verzoek van de CIA een reis naar Niger, om te onderzoeken of dit land uranium had verkocht aan het regime van Saddam Hoessein. Zijn bevindingen waren ondubbelzinnig negatief: geen spoor van bewijs, terwijl Wilson toegang had gekregen tot alle beschikbare bronnen. Hij was immers gepokt en gemazeld in de politiek van West-Afrikaanse republieken.

De conclusies na zijn onderzoekreis pasten echter niet in het straatje van de regering-Bush, die reeds op 12 september 2001 zeker dacht te weten dat Saddam het brein was van de terroristische aanslagen van *nine-eleven*, in plaats van Bin Laden of de Taliban. Defensie-minister Rumsfeld opperde direct de mogelijkheid om die aanval te gebruiken om het regime van Saddam omver te werpen. Gezien Saddams lugubere staat van dienst was het een koud kunstje de Iraakse dictator te demoniseren. Geen wonder dat Wilsons rapport in een lade verdween, toen na Amerika's karwei in Afghanistan de afrekening met Irak bovenaan de agenda kwam te staan.

In Wilsons boek proeven we de geladen atmosfeer van 2002. Bij het grote publiek werd de suggestie erin geheild dat Saddam Hoessein over massavernietigingswapens

beschikte, en dat hij deze zou kunnen doorsluizen naar internationale terroristen. De 'oorlogspartij', zoals Wilson minister Rumsfeld c.s. betitelt, wilde zich de kans niet laten ontnemen om Saddam te lozen. Ze was niet van plan zich te laten tegenhouden door de Verenigde Naties, die Irak met resolutie 1441 (8 november 2002) een laatste kans gaven om mee te werken met de wapeninspecteurs van Hans Blix. Op 28 januari 2003 sprak president Bush in zijn *State of the Union* de woorden: '*De Britse regering heeft ontdekt dat Saddam Hoessein onlangs beduidende hoeveelheden uranium wilde bemachtigen in Afrika*'. Een ernstige aantijging: de 'smoking gun'!

Het drong op dat moment niet meteen tot Wilson door dat Bush' woorden sloegen op Niger, waarvan Wilson juist had aangetoond dat het géén uranium had geëxporteerd naar Irak. Een week later verscheen Colin Powell voor de VN-veiligheidsraad met de later door hemzelf zo betreurd powerpoint-presentatie van 'bewijzen' van Saddams vernietigingswapens. Een maand later brak de oorlog uit.

Wilson richt zijn woede niet zozeer op president Bush, als wel op de mannen van diens staf: Kennelijk was de president loyaler tegenover zijn stafleden dan omgekeerd het geval was. Hoe konden zij Bush zo'n grove leugen in de mond leggen? Hoe kon een president zo slecht worden

bediend door zijn staf? Hoe heeft die desinformatie van uranium uit Afrika zijn weg naar de State of the Union kunnen vinden?

Toen Wilson hierover in juli 2003 – na de oorlog in Irak – de *New York Times* zijn hart luchtte ('*Wat ik niet in Afrika vond*'), ervoer hij weldra dat zijn naam door het slijk werd gehaald. Vervolgens kwam de conservatieve journalist Bob Novak met een onthulling: Wilsons vrouw, Valerie Plame, werkt als geheim agent voor de CIA. Novak had dit gehoord van twee hoge functionarissen in het Witte Huis. Deze onthulling hielp niet alleen twintig jaar loyale dienst naar de knoppen, maar bracht Valerie mogelijk in levensgevaar. Bescherming van de identiteit van agenten is in Amerika prioriteit no. 1. Kennelijk wilde iemand in het Witte Huis het gezin Wilson treffen. Wie had

er gelekt naar Novak? Cheney's stafchef Lewis Libby misschien? Of Bush' schaduw Karl Rove?

Op spreekbeurten voor een merendeels links gehoor in New York en in Californië sprak Wilson als zijn mening uit dat Rumsfeld en de zijnen moesten worden ontslagen wegens verregaande incompetentie inzake de wederopbouw van Irak na de oorlog. Dit falen om daar orde te scheppen bracht Bush' visioen in gevaar van een democratisch Irak, dat een lichtend baken zou moeten vormen voor de rest van de regio. Tot zijn verbijstering werd Wilson – vervolgens afgeschilderd als een buikspreekpop van links.

In zijn boek – dat in de VS voorjaar 2004 uitkwam – slaat Wilson terug. Hij pakt stevig uit: Cheney en

